

අයවැයකරණය

රසික තරංග

JMC Jayasekera Management Centre (Pvt) Ltd
Pioneers in Professional Education

65/2A, Chittampalam Gardiner Mawatha, Colombo 02 | T: +94 112 430451 | E: info@jmc.lk | F: +94 115 377917

අයවැයකරණය භාවිතයෙන් විවිධ වර්ගයේ අයවැය සහ සැලසුම්කරණය හා පාලනය සමඟ අයවැයකරණය

අයවැය

යම් නිශ්චිත කාලපරිච්ඡේදයක් පිළිබඳව එම කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භ වීමට පෙර ප්‍රමාණාත්මක ඉදිරිපත් කරන්නා වූ ප්‍රකාශයක් වේ.

ප්‍රධාන අයවැය සාධකය (සීමාකාරී සාධකය)

සාධාරණ අයුරින් ආංශික අයවැය ලඟා කර ගැනීමට සීමාකාරී ලෙස බලපාන්නා වූ සාධකය, මෙලෙස හැඳින්වේ. බොහෝ ව්‍යාපාර වලට ප්‍රධාන අයවැය සාධකය බවට පත්වන්නේ විකුණුම් වේ. අමුද්‍රව්‍ය, සෘජු ශ්‍රමය වැනි තවත් සීමාකාරී සාධක ද තිබේ.

ආංශික අයවැය / ශ්‍රිතික අයවැය

ව්‍යාපාරයේ එක් අංශයක් සඳහා වූ අයවැයක් ආංශික අයවැයක් ලෙස හැඳින්වේ. ආංශික අයවැය පිළියෙල කිරීමේ කටයුතු ආරම්භ වන්නේ ප්‍රධාන අයවැය සාධකය හඳුනා ගැනීමෙන් පසුවයි. විකුණුම් ප්‍රධාන අයවැය සාධකය වන විට ප්‍රථමයෙන් පිළියෙල කරනු ලබන්නේ විකුණුම් අයවැයයි. අනෙකුත් ආංශික අයවැයන්, විකුණුම් අයවැය පදනම් කොටගෙන පිළියෙල කරනු ලබයි.

ප්‍රධාන ආංශික අයවැය ලේඛනය

- 1) විකුණුම් අයවැය
- 2) නිෂ්පාදන අයවැය
- 3) සෘජු ද්‍රව්‍ය භාවිත අයවැය
- 4) සෘජු ද්‍රව්‍ය මිලට ගැණුම් අයවැය
- 5) සෘජු ශ්‍රම අයවැය
- 6) නිෂ්පාදන පොදුකාර්යය අයවැය
- 7) ප්‍රාථමික පිරිවැය අයවැය
- 8) නිෂ්පාදන පිරිවැය අයවැය
- 9) ප්‍රාග්ධන වියදම් අයවැය
- 10) මුදල් අයවැය

විභාග ගැටළු පිළිබඳව අවධානයට යොමු කරන විට විකුණුම් අයවැය, නිෂ්පාදන අයවැය, සෘජු ද්‍රව්‍ය භාවිතා හා මිලට ගැණුම් අයවැය, සෘජු ශ්‍රම අයවැය මෙන්ම මුදල් අයවැය පිළියෙල කිරීම පිළිබඳව ගැටළු ඉදිරිපත් කර ඇති නිසා ඒ පිළිබඳව අවධානය යොමු කරමු.

විකුණුම් අයවැය

ඉදිරි නිශ්චිත කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා විකුණුම් ප්‍රමාණය, විකුණුම් මිල මෙන්ම විකුණුම් වටිනාකම පෙන්නුම් කරන අයවැයයි.

උදාහරණය

ව්‍යාපාරයක් A හා B නම් වූ භාණ්ඩ 02 ක් අලෙවි කරයි. ඉදිරි වර්ෂය තුළ A භාණ්ඩයෙන් ඒකක 5,000 ක් ද B භාණ්ඩයෙන් ඒකක 3,000 ක් ද අලෙවි කිරීමට අපේක්ෂා කරයි. අපේක්ෂිත විකුණුම් මිල A භාණ්ඩයට රු. 10 ක් ද B භාණ්ඩයට රු. 8 ක් ද නම් විකුණුම් අයවැයක් පිළියෙල කරන්න.

නිෂ්පාදන අයවැය

ඉදිරි නිශ්චිත කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ නිෂ්පාදනය කළ යුතු ඒකක ප්‍රමාණය මෙම අයවැයෙන් පෙන්වයි. මෙහි ආකෘතිය පහත පරිදි වේ.

	ඒකක
විකුණුම් ප්‍රමාණය	XXX
අග නිම් තොගය	XX
	XXX
මුල නිම් තොගය	(XX)
නිෂ්පාදන අවශ්‍යතාවය	<u>XXX</u>

උදාහරණය

සීමිත ධීවර සමාගම P හා Q නම් භාණ්ඩ 02 ක් නිපදවයි. මෙම භාණ්ඩ 02 සඳහා ඉදිරි කාර්තුවට අදාළව පහත තොරතුරු සපයා ඇත.

භාණ්ඩය	විකුණුම් ඒකක	ආරම්භක තොගය (ඒකක)	අවසන් තොගය (ඒකක)
P	20,000	2,000	1,000
Q	30,000	1,500	2,000

ඉදිරි කාර්තුව සඳහා නිෂ්පාදන අයවැය පිළියෙල කරන්න.

භාවිත අයවැය

නිෂ්පාදන කටයුතු සඳහා අවශ්‍ය අමුද්‍රව්‍ය ප්‍රමාණය මෙම අයවැයෙන් පෙන්වයි. නිෂ්පාදන අවශ්‍යතාවය එක් ඒකකයක් නිම කිරීමට අවශ්‍ය ද්‍රව්‍ය ප්‍රමාණයෙන් ගුණ කිරීමෙන් මෙම අයවැය පිළියෙල කළ හැක.

උදාහරණය

ව්‍යාපාරයක් ඉදිරි අයවැය කාලය තුළ A භාණ්ඩයෙන් ඒකක 10,000 ක් නිපදවීමට අපේක්ෂා කරයි. මෙම භාණ්ඩය නිපදවීමට M₁ අමුද්‍රව්‍යයෙන් ඒකක 2 ක් ද, M₂ අමුද්‍රව්‍යයෙන් ඒකක 3 ක් ද අවශ්‍ය වේ. සෘජු ද්‍රව්‍ය භාවිත අයවැය පිළියෙල කරන්න.

සෘජු ද්‍රව්‍ය ගැණුම් අයවැය

ඉදිරි නිශ්චිත කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා මිලදී ගත යුතු සෘජු ද්‍රව්‍ය ප්‍රමාණය හා ගැණුම් පිරිවැය මෙම අයවැයෙන් පෙන්වයි.

උදාහරණය

ව්‍යාපාරයක් තම නිෂ්පාදන කටයුතු සඳහා M₁ හා M₂ නම් අමුද්‍රව්‍ය 2 ක් භාවිතා කරයි. මෙම ව්‍යාපාරය නිපදවන භාණ්ඩ 2 ක් ඇති අතර එම භාණ්ඩ නිපදවීම සඳහා ද්‍රව්‍ය පාරිභෝජනය පහත පරිදිය.

	භාණ්ඩය	
	AB	BC
ඒකකයට අවශ්‍ය සෘජු ද්‍රව්‍ය (Kg)		
M ₁	2	3
M ₂	3	2

ඉදිරි වර්ෂය තුළදී AB භාණ්ඩයෙන් ඒකක 3,000 ක් ද BC භාණ්ඩයේ ඒකක 5,000 ක් ද නිපදවීමට බලාපොරොත්තු වේ. M₁ අමුද්‍රව්‍ය ගැණුම් මිල කිලෝග්‍රෑම් 1 ක් රු. 10 ක් ද, M₂ අමුද්‍රව්‍ය ගැණුම් මිල කිලෝග්‍රෑම් 1 ක් රු. 15 ක් ද වේ.

අමුද්‍රව්‍ය තොග පහත පරිදි වේ.

	M ₁	M ₂
ආරම්භක තොගය (Kg)	2,000	1,500
අවසාන තොගය (Kg)	1,800	1,200

අමුද්‍රව්‍ය ගැණුම් අයවැය ලේඛනය සකස් කරන්න.

සාප්‍ර ශ්‍රම අයවැය

ඉදිරි නිශ්චිත කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා නිෂ්පාදනයට අවශ්‍ය සාප්‍ර ශ්‍රම පැය ගණන මෙන්ම සාප්‍ර ශ්‍රම පිරිවැය ද මෙම අයවැයෙන් පෙන්වයි.

උදාහරණය

සමාගමක් PQ නම් භාණ්ඩයක් නිපදවයි. මෙය ඒකකයක් නිපදවීම සඳහා පුහුණු සාප්‍ර ශ්‍රම පැය 3 ක් අවශ්‍ය වන අතර නුපුහුණු සාප්‍ර ශ්‍රම පැය 2 ක් අවශ්‍ය වේ. PQ භාණ්ඩයෙන් ඒකක 5,000 ක් නිපදවීමට බලාපොරොත්තු වේ. පුහුණු ශ්‍රම පැයකට රු. 100 ක් ද නුපුහුණු ශ්‍රම පැයකට රු. 60 ක් ද ගෙවයි.

සාප්‍ර ශ්‍රම පිරිවැය අයවැය ලේඛනය පිළියෙල කරන්න.

අභ්‍යාස

1. රචිත ලාල් සමාගම 2010 වසර සඳහා සමස්ත අයවැය කෙටුම්පත් පිළියෙල කිරීමට අදහස් කරයි. පහත තොරතුරු ඔබට සපයා ඇත.

A)

නිම් භාණ්ඩ වර්ගය		A	B
ද්‍රව්‍ය	X	ඒකක 6	ඒකක 6
	Y	ඒකක 3	ඒකක 4
ඒකකයකට ශ්‍රමය		පැය 7	පැය 10
අන්තර්ගතය			
ඇස්තමේන්තුගත විකුණුම්		ඒකක 2,500	ඒකක 500
ඒකක විකුණුම් මිල		රු. 2,600	රු. 4,000
ආරම්භක තොගය		ඒකක 50	ඒකක 25
අග තොගය		ඒකක 550	ඒකක 25

B)

ද්‍රව්‍ය වර්ගය	X	Y
ආරම්භක තොගය	ඒකක 1,250	ඒකක 1,250
අග තොගය	ඒකක 1,500	ඒකක 1,500
ඒකක මිල	රු. 60	රු. 130

C) සෘජු ශ්‍රම වෙනුවෙන් පැයකට ගෙවීම රු. 90 කි. පහත අයවැය පිළියෙල කරන්න.

- i) විකුණුම් අයවැය
- ii) නිෂ්පාදන අයවැය
- iii) ද්‍රව්‍ය මිලදී ගැනීමේ අයවැය
- iv) සෘජු ශ්‍රම අයවැය

සැ. යු. ඉහත අයවැය පිළියෙල කිරීමේදී සුදුසු ආකෘතියේ යොදා ගන්න.

2. AB සහ BC යන නිෂ්පාදිතයන් දෙක නිපදවන සීමිත ABC සහ සමාගමෙහි 2018 පළමු කාර්තුව සඳහා වන අයවැය ඇස්තමේන්තු පිළියෙල කිරීමට අදාළ තොරතුරු පහත දැක්වේ.

	AB	BC
නිෂ්පාදිතයන් දෙක සඳහා අපේක්ෂිත ඉල්ලුම (ඒකක)	4420	3750
එක් නිෂ්පාදිත ඒකකයක් සඳහා අවශ්‍ය අමුද්‍රව්‍ය		
A	කිලෝග්‍රෑම් 0.8	-
B	කිලෝග්‍රෑම් 1.2	කිලෝග්‍රෑම් 0.5
C	-	කිලෝග්‍රෑම් 0.4
එක් නිෂ්පාදිත ඒකකයක් සඳහා අවශ්‍ය ශ්‍රමය		
නිෂ්පාදනය සඳහා	පැය 3	පැය 4
චකලස් කිරීම හා ඇසිරීම සඳහා	පැය 1.5	පැය 0.75
එක් නිෂ්පාදිත ඒකකයක් සඳහා අවශ්‍ය යන්ත්‍ර පැය		
නිෂ්පාදනය සඳහා	පැය 1/4	පැය 2/5
චකලස් කිරීම හා ඇසිරීම සඳහා	පැය 1/5	පැය 3/10
පවත්වා ගැනීමට අපේක්ෂිත තොග	<u>ආරම්භක</u>	<u>අවසාන</u>
AB	ඒකක 900	ඒකක 400
BC	ඒකක 200	ඒකක 1200
A	කිලෝග්‍රෑම් 1100	කිලෝග්‍රෑම් 600
B	කිලෝග්‍රෑම් 1600	කිලෝග්‍රෑම් 1800
C	කිලෝග්‍රෑම් 900	කිලෝග්‍රෑම් 750

A, B හා C අමුද්‍රව්‍ය කිලෝග්‍රෑම් 1 ක් සඳහා වන අයවැයගත පිරිවැය පිළිවෙලින් රු. 150, රු. 100 සහ රු. 110 ක් වේ. සෘජු ශ්‍රම පැයක් සඳහා අයවැයගත වැටුප් අනුපාතය රු. 30 ක් වේ.

ක්ෂය කිරීම් හැර "නිෂ්පාදන සහ චකලස් කිරීම හා ඇසිරීමේ" පිරිවැය මධ්‍යස්ථාන දෙක සඳහා කර්මාන්තශාලා පොදුකාර්යය විභාග පිළිවෙලින් රු. 393,000 ක් සහ රු. 186,400 ක් වේ.

යන්ත්‍ර හා පිරිසත සඳහා ක්ෂය ප්‍රතිපාදනය වර්ෂයකට 10% බැගින් සරල මාර්ග ක්‍රමයට සිදු කරන ලැබේ. "නිෂ්පාදන සහ චකලස් කිරීමේ හා ඇසිරීමේ" මධ්‍යස්ථාන දෙකෙහි භාවිතා කරනු ලබන යන්ත්‍ර හා පිරිසත වටිනාකම පිළිවෙලින් රු. 1,200,000 ක් සහ රු. 870,000 ක් වේ.

අවශ්‍ය වන්නේ,

ආරම්භක හෝ අවසාන නොහිමි වැඩ නොතිබේ යැයි උපකල්පනය කරමින් සීමිත ABC සහ සමාගම වෙනුවෙන් 2018-03-31 දිනෙන් අවසන් කාර්තුව සඳහා පහත සඳහන් අයවැය ලේඛන පිළියෙල කරන්න.

- i. නිෂ්පාදන අයවැය ලේඛනය
- ii. සෘජු ද්‍රව්‍ය භාවිත අයවැය ලේඛනය
- iii. සෘජු ද්‍රව්‍ය මිලදී ගැනීමේ අයවැය ලේඛනය
- iv. සෘජු ශ්‍රම අයවැය ලේඛනය
- v. යන්ත්‍ර හා පිරියත භාවිත අයවැය ලේඛනය (පැය වලින්)
- vi. කර්මාන්තශාලා සමස්ත පොදුකාර්යය අයවැය ලේඛනය

මුදල් අයවැය

ඉදිරි නිශ්චිත කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා අපේක්ෂිත මුදල් ලැබීම් සහ මුදල ගෙවීම් ඇතුළත් කරමින් පිළියෙල කරනු ලබන අයවැයකි. මෙය මුදල් පදනමට පිළියෙල කරයි. අනෙකුත් ආංශික අයවැය ලේඛන පිළියෙල කිරීමෙන් අනතුරුව මෙය පිළියෙල කරයි.

මුදල් අයවැයක ඇතුළත් කරන මුදල් ලැබීම් සඳහා උදාහරණ

- අත්පිට විකුණුම්
- ණයගැති ලැබීම්
- කොටස් නිකුතුවකින් ලැබීම
- බැංකු ණය ගැනීම
- පොලී හා ලාභාංශ ලැබීම

මුදල් අයවැයක ඇතුළත් කරන මුදල් ගෙවීම් සඳහා උදාහරණ

- අත්පිට ගැණුම්
- වෙළඳ ණයනිමියන්ට ගෙවීම
- වියදම් ගෙවීම
- ණය ආපසු ගෙවීම
- ආයෝජනවල මුදල් යෙදවීම

මුදල් අයවැය ලේඛනය පිළියෙල කිරීම

3. සීමාසහිත X සමාගමෙන් පහත සඳහන් තොරතුරු උපුටා ගන්නා ලදී.

(a) 2017 මාර්තු 31 දිනෙන් අවසන් කාර්තුව සඳහා පුරෝකථනය කරන ලද විකුණුම් සහ මිලදී ගැනුම් පහත පරිදි වේ.

	2017 ජනවාරි	2017 පෙබරවාරි	2017 මාර්තු
විකුණුම් (ඒකක වලින්)	12,000	8,000	15,000
මිලදී ගැනුම් (ඒකක වලින්)	9,000	5,000	8,000

(b) ඒකකයක විකුණුම් මිල රු. 120/- කි. විකුණුම් වලින් 40% ක් ණය පදනම මත වන අතර විය ඊළඟ මාසයේදී පියවිය යුතු වේ.

- (c) ඒකකයක මිලදී ගැනුම් මිල රු. 60/- ක් වන අතර, සියළුම මිලදී ගැනුම් ණය පදනම මත වේ. සැපයුම්කරුවන් ඔවුන්ගේ ඉන්වොයිසි පියවීම සඳහා මාස 2 ක කාල සීමාවක් ලබා දී තිබේ.
- (d) ඒකකයක මිලදී ගැනුම් මිල සහ විකුණුම් මිල 2017 මාර්තු 31 දිනෙන් අවසන් කාර්තුව තුළ නොවෙනස්ව පැවතුණි.
- (e) කාර්තුව තුළ වැටුප් හා වේතන මාසයකට රු. 180,000/- බැගින් වේ යැයි අපේක්ෂා කරන අතර, ඊළඟ මාසයේදී ඒවා ගෙවනු ලැබේ.
- (f) කාර්තුව සඳහා පුරෝකථනය කළ අනෙකුත් වියදම් පහත සඳහන් පරිදි වේ.

	2017 ජනවාරි	2017 පෙබරවාරි	2017 මාර්තු
බෙදාහැරීමේ වියදම් (රු.)	200,000	180,000	240,000
ක්ෂය (රු.)	30,000	30,000	30,000
අනෙකුත් පරිපාලන වියදම් (රු.)	120,000	140,000	180,000

- (g) බෙදාහැරීමේ වියදම් සහ අනෙකුත් පරිපාලන වියදම් වීම මාසය තුළදීම ගෙවිය යුතු වේ.
- (h) 2016 දෙසැම්බර් 31 දිනෙන් අවසන් කාර්තුව සඳහා මිලදී ගැනුම් සහ විකුණුම් පහත පරිදි විය.

	2016 ඔක්තෝම්බර්	2016 නොවැම්බර්	2016 දෙසැම්බර්
විකුණුම් (ඒකක වලින්)	10,000	9,000	11,000
මිලදී ගැනුම් (ඒකක වලින්)	8,000	7,000	9,000

- (i) 2017 ජනවාරි 01 දිනට මුදල් ශේෂය රු. 175,000/- ක් විය.

ඔබ විසින් කළ යුතු දෑ:

2017 මාර්තු 31 දිනෙන් අවසන් කාර්තුව සඳහා මාසික පදනම මත මුදල් අයවැය පිළියෙල කරන්න.

4. VP සමාගමේ ඉදිරි මාස 05 සඳහා ඇස්තමේන්තුගත තොරතුරු පහත පරිදි වේ.

මාසය	අත්පිට විකුණුම් රු.	ණයට විකුණුම් රු.	ගැනුම් රු.	වැටුප් හා වේතන රු.	ස්ථාවර වියදම් රු.
ජනවාරි	-	148,000	110,400	18,000	60,000
පෙබරවාරි	-	164,000	122,400	20,000	65,000
මාර්තු	40,000	160,000	120,000	17,000	70,000
අප්‍රේල්	44,000	180,000	138,000	19,000	72,000
මැයි	50,000	200,000	150,000	21,000	75,000

අතිරේක තොරතුරු:

1. ණයගැතියන්ගෙන් 40% ක් විකුණුම් කල මාසයේදීම ද, 45% ක් ඊළඟ මාසයේදී ද, 10% ක් තුන්වන මාසයේදී ද මුදල් ගෙවනු ලැබේ.
2. ස්ථාවර වියදම් මසක් හිඟ ඇතිව ගෙවන අතර, ඒ තුල රු. 12,000 ක් මාසික ක්ෂය අන්තර්ගත වේ.
3. වැටුප් හා වේතන සඳහා වීම මාසයේදී ගෙවීම් කරනු ලැබේ.
4. ණයහිමියන් මුදල් ගෙවීම සඳහා මසක කාලයක් ලබා දෙනු ලැබේ.
5. ආරම්භක මුදල් ශේෂය රු. 5,000 කි.

ඔබ විසින් මාර්තු, අප්‍රේල් සහ මැයි මාස සඳහා මුදල් අයවැය පිළියෙල කරන්න.

අයවැයකරණයේ විවිධ ප්‍රවේශයන්

අයවැයකරණයේදී ඉතා වැදගත් වන විවිධ ප්‍රවේශයන් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

1. ඉහල සිට පහලට ප්‍රවේශය
2. පහල සිට ඉහලට ප්‍රවේශය
3. වර්ධක අයවැයකරණය
4. ශුන්‍ය පාදක අයවැයකරණය
5. පෙරලුම් අයවැය

ඉහල සිට පහලට ප්‍රවේශය (Top-down Approach)

මෙහිදී ඉහල කළමනාකරණය අයවැය සකස් කරන අතර ඔවුන් අයවැයෙන් ඉදිරිපත් කරන ඉලක්කයන් පහල කළමනාකරණය හා කණ්ඩායම් වෙත සංකීර්ණව කෙරේ. මෙම ප්‍රවේශයේදී අයවැය සඳහා ආයතනයේ ඉලක්ක නිශ්චය කිරීමේදී පහල කළමනාකරණයට ඒ සඳහා සම්බන්ධ විය හොහැක. එසේ නැතහොත් ඉතා අඩු බලපෑමක් පමණක් කළ හැකි වේ. එබැවින් මෙය සහභාගිත්ව හොඳින් ප්‍රවේශයකි.

වාසි

1. ඉහළ කළමනාකරණයට අයවැයකරණය හා ඉලක්ක පිහිටුවීම පිළිබඳ හොඳ දැනුමක් ඇති විට සාර්ථක අයවැයක් ඉදිරිපත් වීම.
2. අයවැයකරණයට අදාල කාලය හා පිරිවැය අඩු වීම.

අවාසි

1. ආයතනයේ බොහෝ අයගේ දැනුම ලබා ගත හැකි සහභාගිත්ව ප්‍රවේශයක් නොවීම.
2. ඉහළ කළමනාකරණය හා පහල කළමනාකරණය අතර දැනුම පරතරය වැඩි වීම.

පහල සිට ඉහලට ප්‍රවේශය (Bottom up Approach)

මෙය අයවැයකරණයේ සහභාගිත්ව ප්‍රවේශයයි. මෙහිදී අයවැයකරණයට ඇතුළත් කරන අගයන්ට බලපෑමක් කිරීමට පහල කළමනාකරණයට හැකිවේ. එබැවින් සියළු දෙනාගේ සහභාගිත්වය අයවැයකරණයට හා ඉලක්ක පිහිටුවීමට ලැබේ. එබැවින් සහභාගිත්ව ප්‍රවේශයකි.

වාසි

1. මෙහිදී සැමගේ අදහස් සැලකිල්ලට ගන්නා වඩාත් සාර්ථක අයවැයක් ලැබීම.
2. අයවැය ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට ඇති හැකියාව අඩුය. හැමදෙනාම අයවැය ඉලක්ක ලඟා කර ගැනීමට කැපවීමෙන් වැඩ කිරීම.
3. ඉහල මට්ටම හා පහල මට්ටම අතර දැනුම පරතරය අවම වීම.

අවසි

1. වැඩි කාලයක් හා පිරිවැයක් බලාපොරොත්තු විය යුතු වීම.
2. අයවැයකරණ ක්‍රියාවලිය පිළිබඳ පරිපූරක යෝජනා නිසා ඇතැම් අය කලකිරීමට පත්විය හැක.

වර්ධක අයවැයකරණය

මෙය සම්ප්‍රදායික අයවැයකරණය ප්‍රවේශයයි. මෙහිදී අයවැයට ඇතුළත් කරන අයිතමයන් වර්ධක පදනමට (incremental basis) අයවැයට ඇතුළත් කරයි. මෙහිදී වර්තමාන මෙහෙයුම් මෙන්ම වර්තමාන ක්‍රියාකාරකම් සඳහා වන අයවැයගත අගයන් පදනම ලෙස ගෙන ඊළඟ අයවැය සකස් කරයි. ඒ අනුව "වර්තමාන ක්‍රියාකාරකම් හා පිරිවැය ආරම්භය ලෙස ගෙන අපේක්ෂිත වෙනස්කම් සඳහා ගැළපුම් කර පිළියෙල කරනු ලබන අයවැයක්" ලෙස මෙය සැලකිය හැකිය. මෙහි පහත දැරවලතා දැකිය හැක.

1. කලින් වර්ෂවල දැරවලතා ඒ ආකාරයෙන්ම ඉදිරියට ගෙන යාම.
2. අවශ්‍ය ප්‍රමාණයට වඩා අයවැය ඇස්තමේන්තු කළමනාකරුවන් විසින් පිළියෙල කිරීම.
3. පිළියෙල කරනු ලබන අයවැයවල නිරවද්‍යතාවය අඩුකම නිසා සත්‍ය තත්ත්වයන් සහ අයවැයගත දත්තයන් අතර විචලනය වැඩි වීම.

ශුන්‍ය පාද අයවැයකරණය

මෙහිදී පසුගිය වර්ෂයේ සත්‍ය හෝ අයවැයගත අගයක් පදනම් කර නොගනිමින් අයවැයක් පිළියෙල කරන සෑම අවස්ථාවකම සියළු කාර්යයන් ප්‍රථම වරට කරනු ලබන බවට සලකා හැරෙන ඇගයීමක් කර පිළියෙල කරනු ලබන අයවැයයි.

වාසි

1. සාර්ථක පිරිවැය පාලන ක්‍රමයකි.
2. නාස්තිකර වියදම් මෙන්ම අකාර්යක්ෂම මෙහෙයුම් වලකයි.
3. හිඟ සම්පත් වලින් උපරිම ප්‍රයෝජන ගත හැකි ලෙස සම්පත් බෙදා හැරීම.
4. අයවැයට ඇතුළත් කරන සෑම අයිතමයක්ම දැඩි ලෙස අවශ්‍යතාවය සාධාරණීකරණය කිරීම.

අවාසි

1. සාම්ප්‍රදායික ක්‍රම වලට වඩා වැඩි කාලයක් ගත වීම.
2. ඉහළ කළමනාකාරීත්වයේ උපරිම සහයෝගය නොමැතිව ක්‍රියාත්මක කිරීම අපහසු වීම.
3. පිරිවැය අධික ක්‍රමයක් වීම.

පෙරලුම් / අඛණ්ඩ අයවැය (Rolling Budget / Continuous Budget)

නිරන්තරයෙන් අයවැය යාවත්කාලීන් කරමින්, ගත වූ කාලපරිච්ඡේදය ඉවත් කර ඊළඟ කාලපරිච්ඡේදය එකතු කිරීමෙන් (මාසයක් හෝ කාර්තුවක්) ප්‍රවර්තන තත්ත්වය පෙන්නුම් කෙරෙන අයුරින් සැලසුම් කරනු ලබන අයවැයක් වේ.

වාසි

1. මෙමඟින් අයවැයකරණයේ අවිනිශ්චිතතාව අඩු කිරීම.
2. අයවැය නිරන්තරයෙන් හැරෙන තක්සේරු කිරීමටත්, වඩාත් යාවත්කාලීන අයවැයක් ඉදිරිපත් කිරීමටත්, මෙමඟින් කළමනාකරුවන්ට බල කරනු ලැබේ.
3. අයවැය වඩා යථාර්ථවාදී මෂන කාලීන සැලසුමක් මත පදනම් වීම.

අවසි

1. අයවැය සකස් කිරීම සඳහා වැඩි කාලයක්, ශ්‍රමයක් හා මුදලක් වැය කළ යුතු වීම.
2. අයවැය ඉලක්ක නිරන්තරයෙන් වෙනස් විය හැකි බැවින් කළමනාකරුවන් හා සේවකයන් අධෛර්යමත් විය හැකිය.

මුදල් අතිරික්තය හා හිඟයට විසඳුම්

ආයතනයකට මුදල් අතිරික්තයක් ඇති විට එම අතිරික්තය සම්බන්ධයෙන් පහත පරිදි ක්‍රියාකල හැකිය.

1. කෙටි කාලීන තැන්පතු වල ආයෝජනය කිරීම.
2. ණය සුරැකුම්පත් වල ආයෝජනය කිරීම.
3. වට්ටම් ලබා ගැනීම සඳහා ණය හිමියන්ට ඉක්මණින් මුදල් ගෙවීම.
4. ප්‍රාග්ධන වත්කම් ඉදිකිරීම හා මිලට පිළිබඳව අවධානය යොමු කිරීම.

ආයතනය මුදල් හිඟයකට මුහුණ දී ඇති විට එය මග හරවා ගැනීම සඳහා පහත ක්‍රියාමාර්ග ගත හැක.

1. ප්‍රාග්ධන වියදුම් කල් දැමීම.
2. කලින් අත්පත් කරගත් වත්කම් විකිණීම තුලින් අතිත ආයෝජන තීරණ ආපසු හැර වීම.
3. පසු කාලයකදී ලැබීමට නියමිත මුදල් ඉක්මණින් ලබා ගැනීම.
4. බැංකු අයිරා පහසුකම් ලබා ගැනීම.

අයවැයකරණයේ අරමුණු (වාසි)

1. ආයතනයේ විවිධ වර්ගයේ සැලසුම් සකස් කිරීම සඳහා කළමනාකරුවන්ට බල කිරීම.
2. ආයතනයේ විවිධ අංශ අතර මනා සම්බන්ධීකරණයක් ඇති කිරීම.
3. අයකවැයගත සැලසුමෙහි ඇති ඉලක්කයක් ආයතනය තුළ සංහිච්චනය කිරීම.
4. අයවැයෙහි ඇතුලත් අගයක් සත්‍ය අගයක් සමග සැසඳීම තුලින් පාලනය සඳහා කටයුතු කිරීම.
5. අයවැයගත ඉලක්ක ලබා කර ගැනීම මත කළමනාකරණයට උසස් වීම් ආදී ක්‍රම මගින් කාර්යසාධනය ඇගයීම.

අයවැයකරණයේ අවාසි

1. ඇස්තමේන්තු දත්ත අනාගත සැලසුම්කරණයට යොදා ගැනීම.
2. අයවැය පාලනය වියදම් සහගත ක්‍රමයක් වීම.
3. සේවක කාර්යය මණ්ඩලයේ කටයුතු නිරන්තරයෙන් ඇගයීමට ලක් කෙරෙන බැවින්, සේවක විරෝධතා මතු වීමට ඉඩ තිබීම.
4. වගකීම් භාර ගැනීමට කළමනාකරුවන් තුල ඇති අකැමැත්ත.

අයවැයකරණ පාලන ප්‍රකාශය

අයවැය පාලනය

තනි තනි කළමනාකරුවන්ගේ වගකීම් හඳුනා ගැනෙන සහ අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල සමඟ සත්‍ය ප්‍රතිඵල නිරන්තරයෙන් සංසන්දනය කෙරෙන, අයවැය පිහිටුවීමේ භාවිතය අයවැය පාලනය ලෙස හැඳින්වේ.

අයවැය පාලන ප්‍රකාශය පිළියෙල කරන විට අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල හා සත්‍ය ප්‍රතිඵල අතර වෙනස **විචලනය** ලෙස හඳුනාගත හැකිය.

අයවැය පාලන ප්‍රකාශය

අයවැය පාලන ප්‍රකාශයක් මගින් ස්ථාවර හා නම්‍ය අයවැයක්, සත්‍ය තොරතුරු හා විචලනයන් සමඟ දැක්වීම සිදු වේ.

ස්ථාවර අයවැය

මෙය එක් ක්‍රියාකාරී වෙනුවෙන් සකස් කරන අතර පසුව වෙනස්කම් සිදු නොකරන අයවැයකි. ආයතනික පරිසරය සාපේක්‍ෂව ස්ථාවර සහ සාධාරණ නිශ්චිතතාවයකින් පුරෝකථනය කළ හැකි විට මෙම අයවැය ප්‍රයෝජනවත් වේ.

නම්‍ය අයවැය

පිරිවැය, ස්ථාවර හා විචලන ලෙස වර්ගීකරණය කරමින් සකස් කෙරෙන අයවැයක්, නම්‍ය අයවැයක් ලෙස හැඳින්වේ. මෙය පසුව සත්‍ය ක්‍රියාකාරී මට්ටමට වෙනස් කළ හැකිය.

නම්‍ය අයවැය පාලන ප්‍රකාශය පිළියෙල කිරීම

5. සීමාසහිත බැංකු (පොදුගලික) සමාගම තනි නිෂ්පාදනයක් නිෂ්පාදනය කරනු ලබන අතර 2015 දෙසැම්බර් 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා එයින් ඒකක 50,000 ක් නිෂ්පාදනය කර විකිණීම සඳහා අයවැයගත කර ඇත. වර්ෂය ආරම්භයේදී පිළියෙල කරන ලද ප්‍රමිත පිරිවැය පත්‍රය පහත දැක්වෙන පරිදි විය.

අයිතමය	ඒකකයකට රු. බැගින්
විකුණුම් මිල	500
උව්‍ය පිරිවැය	200
ශ්‍රම පිරිවැය	100
ස්ථාවර පිරිවැය	100

එසේ වුවද, 2015 වර්ෂය තුළ දී සමාගමට නිෂ්පාදනය කර විකිණිය හැකි වූයේ ඒකක 40,000 ක් පමණි. තවද, වර්ෂය තුළ නිෂ්පාදනයේ විකුණුම් මිල සහ උව්‍ය පිරිවැය පිළිවෙලින් රු. 550/- කට සහ රු. 300/- කට ඉහළ නැංවිණි. ඒ අතරතුර ස්ථාවර පොදුකාර්යය පිරිවැයෙන් රු. මිලියන 1.2 ක් ඉතිරි කර ගැනීමට සමාගම සමත් විය.

ඔබ විසින් කළ යුතු දෑ,

(a) අයවැයගත පාලනයන්හි ඇති වාසි හතරක් (04) සඳහන් කරන්න.

(ලකුණු 04)

(b) 2015 වර්ෂය සඳහා අයවැයගත සහ සත්‍ය ප්‍රතිඵල සසඳා බැලීම සඳහා නම්‍ය අයවැය මෙහෙයුම් ප්‍රකාශයක් (flexible budget operating statement) පිළියෙල කරන්න.

(ලකුණු 06)

(මුළු ලකුණු 10)

6. 2016 ජුනි මාසය සඳහා සීමාසහිත රෝස් සමාගමේ අයවැය ගත සහ සත්‍ය ප්‍රතිඵල පහත සඳහන් පරිදි වේ. සමාගම ආන්තික පිරිවැයකරණ ක්‍රමයක් භාවිතා කරනු ලැබේ.

	අයවැයගත (රු. '000)	සත්‍ය (රු. '000)
විකුණුම්	425	416
පිරිවැය:		
සෘජු උව්‍ය	150	160
සෘජු ශ්‍රමය	75	80

විවලන නිෂ්පාදන පොදුකාර්යය	25	18
ස්ථාවර නිෂ්පාදන පොදුකාර්යය	30	25
පරිපාලන වියදම්	50	55
බෙදාහැරීමේ වියදම්	45	60
මුළු පිරිවැය	375	398
ලාභය	50	18

පහත සඳහන් අමතර තොරතුරු ද සපයා ඇත.

1. සමාගම තොග කිසිවක් පවත්වා නොගන්නා අතර, මාසයක් තුළ සම්පූර්ණ නිෂ්පාදනය වම මාසයේදීම විකුණනු ලබයි.
2. මාසය සඳහා අයවැයගත විකුණුම් සහ සත්‍ය විකුණුම් පිළිවෙලින් ඒකක 20,000 ක් සහ ඒකක 18,000 ක් විය.
3. පරිපාලන වියදම් සහ බෙදාහැරීමේ වියදම් මාසයේ ස්ථාවර පිරිවැය ලෙස සලකනු ලැබේ.

ඔබ විසින් කළ යුතු දෑ,

(a) නම්‍ය අයවැය (flexible budget) මත පදනම්ව, ආන්තික පිරිවැය ආකෘතිය භාවිතා කරමින්, 2016 ජුනි මාසය සඳහා, මෙහෙයුම් ප්‍රකාශනයක් / අයවැය පාලන පාලන ප්‍රකාශනයක් (an operating statement / a budgetary control) පිළියෙල කරන්න.

(ලකුණු 08)

(b) අයවැයමය පාලනයේ (budgetary control) සීමාවන් දෙකක් (02) සඳහන් කරන්න.

(ලකුණු 02)

(මුළු ලකුණු 10)

නිෂ්පාදිතයක හෝ ව්‍යාපාර අංශයක කාර්ය සාධනය අගය කිරීමට තුලිත ලකුණු ප්‍රවේශය යොදා ගැනීම.

තුලිත ලකුණු ක්‍රමය (Balance scorecard – BSC)

මෙම ප්‍රවේශය මගින් මූල්‍ය හා මූල්‍ය නොවන දර්ශක භාවිතා කරන දෘෂ්ටිකෝණ 4 ක් මගින් ව්‍යාපාරයක කාර්යසාධනය මැනීම සිදු කෙරේ.

කාර්ය සාධනය මැනීම සඳහා මූල්‍ය මෙන්ම මූල්‍ය නොවන දර්ශක ද එකවර සැලකිල්ලට ගැනීමෙන් ව්‍යාපාරයක කාර්යසාධනය වඩාත් සමබර ලෙස මැනිය හැකිය.

තුලිත ලකුණු ක්‍රමයේදී අවධානය යොමු කරන දෘෂ්ටි කෝණ 4 හා ඒවා මගින් ආකාරය පහත දැක්වේ.

දෘෂ්ටිකෝණය (Perspective)	මැනීමේ ක්‍රමය
පාරිභෝගික (Customer) පාරිභෝගික තෘප්තිය පිළිබඳව ව්‍යාපාරය අවධානය යොමු කර ඇති ආකාරය මෙහිදී සැලකිල්ලට ගනී.	පැමිණිලි සංඛ්‍යාව නව භාණ්ඩ වලින් නියෝජනය වන විකුණුම් ප්‍රතිශතය ගනුදෙනුකරුවන්ගෙන් ලැබෙන ඇණවුම් ගණන
අභ්‍යන්තර ක්‍රියාවලිය (Internal process) ව්‍යාපාරයේ අභ්‍යන්තර ක්‍රියාවලිය විධිමත්ව පවතී ද යන්න පිළිබඳව ඇගයීමයි.	ඒකකයක පිරිවැය වගකීම් හිමිකම්පෑම සංඛ්‍යාව (Warranty claims) නියමිත වේලාව තුල නිම කළ ව්‍යාපෘති සංඛ්‍යාව පැයක නිමැවුම කොපමණද යන්න.
නව්‍යකරණය හා ඉගෙනීම (Innovation & learning) නව්‍යකරණය හා ඉගෙනීම මගින් ව්‍යාපාරයක අභ්‍යන්තර ක්‍රියාවලිය ශක්තිමත් වේ. ඒ අනුව නව භාණ්ඩ, වෙළඳපොළ සේවක කුසලතා ඉහල නැංවීමට කටයුතු කිරීම පිළිබඳව මෙහිදී මැන බලයි.	විකුණුම් වර්ධනය අයෝජන ප්‍රතිලාභ අනුපාතය මුදල් ප්‍රවාහය දළ ලාභ හා ශුද්ධ ලාභ අනුපාතය

තුලිත ලකුණු ක්‍රමයේ වාසි

1. ආයතනයේ කාර්යසාධනය පිළිබඳව සමබර දැක්මක් ඇති බවට තහවුරු වීම.
2. එය නව්‍යකරණය හා ක්‍රියාවලි වැඩි දියුණු කිරීමේ ක්‍රම මතු කරන අතර ගනුදෙනුකරුවන්ගේ අදහස් ද එක හා සමානව වැදගත් වන බවට සැලකීම.
3. බොහෝ කළමනාකරුවන්ට හුරු වූ පසු සෘජුවම පහසුවෙන් භාවිතා කළ හැකි වීම.
4. මෙමගින් විවිධ ඉලක්ක සම්බන්ධ වන්නේ කෙසේද යන්න පෙන්නුම් කිරීම.

අවිනිශ්චිතතාව යටතේ අයවැයකරණ සැලසුම් ප්‍රවේශයන්

1. What if විශ්ලේෂණය

What if විශ්ලේෂණය යනු යම් ආකාරයක සංවේදීතා විශ්ලේෂණයක් වන අතර එමඟින්, දත්ත අගයන් එකක් හෝ කීපයක් වෙනස් කිරීමෙන් ඇතිවන බලපෑම් ඉක්මණින් හැඳින්වීමට ඉඩ ලබා දෙයි. මෙමඟින්, එක් එක් යෙදවුම් වටිනාකම තනි තනිව හෝ සාමූහිකව වෙනස් කිරීම මඟින් අවසාන ප්‍රතිඵලයට ඇතිවන බලපෑම දැක ගැනීමට අවස්ථාව ලැබේ. ව්‍යාපාරයක විය හැකි වෙනස්කම් ඒවා ඇති වීමට පෙර තක්සේරු කිරීම මඟින් ඇතිවන බලපෑම හිඟවිය කිරීමට මෙය ප්‍රයෝජනවත් වේ.

වාසි

1. විය අවදානම අඩු කරයි.
2. මම විශ්ලේෂණය මඟින් තීරණ ගැනීමට ගතවන කාලය අඩු කරයි.
3. තීරණ ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය වැඩි දියුණු කරයි.
4. සාපේක්ෂව අඩු පිරිවැය ක්‍රමයකි.

2. ස්තර තුනේ ප්‍රවේශය (Three tier approach)

මෙය නරකම, වඩාත්ම විය හැකි සහ හොඳම අවස්ථා විශ්ලේෂණය ලෙස ද හඳුන්වයි. මෙහිදී අයවැයන් තුනක් සකස් කිරීම කරයි. එම අයවැය තුන සකස් කරන්නේ නරකම, වඩාත්ම විය හැකි සහ හොඳම අවස්ථාව වෙනුවෙනි. කළමනාකරණයට වඩාත්ම විය හැකි අයවැය භාවිතා කළ හැකි නමුත් නරකම හා හොඳම අවස්ථාව වෙනුවෙන් පිළියෙල කරන අයවැයක් ද සැලකිල්ලට ගැනීමෙන් ඇතිවන බලපෑම තක්සේරු කළ හැකිය.

i. වඩාත්ම විය හැකි ප්‍රතිඵලය සඳහා අයවැය

මෙහිදී ආදායම මෙන්ම පිරිවැය ද සාමාන්‍ය මට්ටමින් සැලකිල්ලට ගනී. එනම් වැඩිත් නොවන හා අඩුත් නොවන ආකාරයටයි. එවිට සාමාන්‍ය ලාභයක් අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵලය වනු ඇත.

ii. විය හැකි නරකම ප්‍රතිඵලය සඳහා අයවැය (සර්ව අසුභවාදී අයවැය)

මෙහිදී සියළුම පිරිවැය අපේක්ෂිත උපරිම අගයටත්, ආදායම අපේක්ෂිත අවම අගයටත් සැලකිල්ලට ගනී. ඒ අනුව බලාපොරොත්තු විය හැකි අවම ලාභය පෙන්වයි.

iii. විය හැකි හොඳම ප්‍රතිඵලය සඳහා අයවැය (සර්ව සුභවාදී අයවැය)

මෙහිදී අපේක්ෂිත ආදායම උපරිම අගයටත්, පිරිවැය අපේක්ෂිත අවම අගයටත් සැලකිල්ලට ගනී. මෙහිදී ලාභයද උපරිම අගයක් පෙන්වයි.

ස්තර තුනේ ප්‍රවේශයේ වාසි

1. දුර්වල ආයෝජන වළක්වයි.
2. අවදානම අඩු කරයි.
3. ආයෝජනය මත ප්‍රතිලාභය පුරෝකථනය කරයි.

අභ්‍යාස

7. සීමාසිත ඉනෙක්ස් සමාගම හඬ නම් වූ නිෂ්පාදිතය වෙළඳපොලට අවිනිශ්චිත හඳුනාවා දීමට සැලසුම් කරමින් සිටී. හඬ නිෂ්පාදිතය සඳහා නිශ්චිත ඉල්ලුම සහ පළමු වර්ෂය සඳහා දැරිය යුතුව ඇති පිරිවැය පිළිබඳව අවිනිශ්චිතතාවයක් පවතී.

පළමු වර්ෂය සඳහා NX නිෂ්පාදිතය වෙනුවෙන් 50% ක වැඩි වීමක් සහිත විචලනයන් සහ 25% ක අඩු වීමක් සහිත විචලනයන් ඇතිව ඒකක 20,000 ක ඉල්ලුමක් බොහෝවිට තිබිය හැකි යැයි විකුණුම් කළමනාකරු අපේක්ෂා කරයි. සමාගම, ඒකකයකට රු. 150 බැගින් වූ ස්ථාවර විකුණුම් මිලකට, NX නිෂ්පාදිතය වෙළඳපොලට හඳුන්වා දීමට බලාපොරොත්තු වේ.

විවලය පිරිවැය බොහෝවිට ඒකකයට රු. 80 බැගින් විය හැකිය. කෙසේවෙතත්, ඉල්ලුමේ වෙනසට සාපේක්ෂව විවලය පිරිවැය ඒකකයකට රු. 70 සිට රු. 100 දක්වා වෙනස් විය හැකිය. ස්ථාවර පිරිවැය වර්ෂයකට රු. 240,000 ක් වේ යැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

ඔබ විසින් කළ යුතු දෑ,

පළමු වර්ෂයට NX නිෂ්පාදිතයට ස්තර තුනේ අයවැයක් පිළියෙල කරන්න.

- සීමාසහිත භාෂා සමාගම රජය මඟින් පනවනු ලබන මිල උපදෙස් වලට යටත්ව විශේෂිත වූ කුකුල් නිෂ්පාදන, නිෂ්පාදනය කිරීමේ සහ විකිණීමේ යෙදී සිටී. කළමනාකරණය ඊළඟ වර්ෂය සඳහා අයවැය සකස් කිරීමේ ක්‍රියාවලියෙහි නියැලී සිටී. මෙම වර්ෂය සඳහා පහත සඳහන් තොරතුරු ලබා දී ඇත.

විකුණුම් මිල	කිලෝග්‍රෑම් 1 ක් රු. 500 බැගින්
වාර්ෂික විකුණුම්	කිලෝග්‍රෑම් 120,000
විවලය පිරිවැය	කිලෝග්‍රෑම් 1 ක් රු. 220/- බැගින්
වාර්ෂික මුළු ස්ථාවර පිරිවැය	රු. 15,000,000/-

ඊළඟ වර්ෂය සඳහා රජයේ මිල සංශෝධනය නුදුරු කාලයේදී ප්‍රකාශයට පත් කිරීමට ඉඩ ඇති අතර, මිල වැඩි වීම 8% සිට 15% පරාසයක් දක්වා බවත්, 10% ක වැඩි වීමක් බොහෝවිට විය හැකි බවත් විකුණුම් කළමනාකරු විශ්වාස කරයි. ඊළඟ වර්ෂය සඳහා වාර්ෂික විකුණුම් වර්ධනය 2% ක් වෙනැයි අපේක්ෂා කරන අතර, ඉහළ යාමේ හැකියාව 4% ක් සහ හරකම අවස්ථාවකදී 3% ක පහළ යාමක් බලාපොරොත්තු වේ.

විවලය සහ ස්ථාවර පිරිවැය රටේ පවත්නා උද්ධමනයට යටත් වේ. ඊළඟ වර්ෂය සඳහා උද්ධමනය 6% ක් වෙනැයි ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව ඇස්තමේන්තු කර ඇත. කෙසේවුවද, රජය ඇතැම් ප්‍රතිපත්ති තීරණ උද්ධමනය කෙරෙහි බලපෑම් ඇති කිරීමට ඉඩ ඇති අතර, එය 5% සහ 8% අතර, වෙනස්වීම් වලට ලක්විය හැක.

(වර්ෂය ආරම්භයේදී සහ අවසානයේදී තොග කිසිවක් නැතැයි උපකල්පනය කරන්න)

ඔබ විසින් කළ යුතු දෑ:

සීමාසහිත NH සමාගම සඳහා ඊළඟ වර්ෂය සඳහා ස්ථර තුනේ අයවැයක් (Three tier budget) පිළියෙල කරන්න.

අමතර අභ්‍යාස

- සීමාසහිත ABC සමාගම තනි නිෂ්පාදිතයක් නිෂ්පාදනය කරන අතර 2015 ජූලි 01 දිනට සමාගමේ මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශය පහතින් දී ඇත.

**2015 ජූලි 01 දිනට
මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශය**

	පිරිවැය	සමුච්චිත කෂය	ධාරණ අගය
ජංගම නොවන වත්කම්:			
ඉඩම	100,000	-	100,000
පිරියත සහ යන්ත්‍ර	24,800	16,900	7,900
මෝටර් වාහන	8,400	3,280	5,120
			113,020

ජංගම වත්කම්:			
තොග - අමුද්‍රව්‍ය (කිලෝග්‍රෑම් 1,000)		864	
නිම් භාණ්ඩ (ඒකක 110)		2,090	
ණයගැතියෝ (මැයි - රු. 8,536/-, ජූනි - රු. 8,080/-)		16,616	
අතැති සහ සහ බැංකුවේ ඇති මුදල්		1,358	<u>20,928</u>
මුළු වත්කම්			<u>133,948</u>
ප්‍රකාශිත ප්‍රාග්ධනය		120,000	
රඳවාගත් ඉපැයුම්		5,768	125,768
ජංගම නොවන වගකීම්:			
බැංකු ණය			2,400
ජංගම වගකීම්:			
ණයහිමියෝ (ජූනි)			<u>5,780</u>
මුළු ස්කන්ධය සහ වගකීම්			<u>133,948</u>

ඉදිරි මාස හතර සඳහා ඇස්තමේන්තු පහත පරිදි වේ.

	ජූලි	අගෝස්තු	සැප්තැම්බර්	ඔක්තෝබර්
විකුණුම් (ඒකක වලින්)	800	840	960	940
බෙදාහැරීමේ වියදම් (රු. 000)	91	97	117	117
පරිපාලන වියදම් (රු. 000)	240	240	240	240

සීමාසහිත ABC සමාගම ඒකකයක් රු. 9,500/- බැගින් විකිණීමට අදහස් කරන අතර, ඊළඟ මාස හතර සඳහා අමුද්‍රව්‍ය පිරිවැය කිලෝග්‍රෑමයට රු. 900/- ක් වේ යැයි ඇස්තමේන්තු කර ඇත. සෘජු ශ්‍රමය සඳහා පැයකට රු. 200/- බැගින් ගෙවනු ලබයි.

නිම් නිෂ්පාදිත ඒකකයකට අවශ්‍ය සෘජු ද්‍රව්‍ය සහ ශ්‍රමය පහත පරිදි වේ.

අමුද්‍රව්‍ය : කිලෝග්‍රෑම් 8

සෘජු ශ්‍රමය : පැය 4

එක් එක් මාසය අවසානයේ අමුද්‍රව්‍ය සහ නිම් භාණ්ඩ තොග පහත පරිදි වේ.

	2015.07.31	2015.08.31	2015.09.30	2015.10.31
අමුද්‍රව්‍ය (කිලෝග්‍රෑම් වලින්)	1,200	950	1,200	1,300
නිම් භාණ්ඩ (ඒකක වලින්)	120	80	100	130

සියළුම ගැණුම් සහ විකුණුම් ණය පදනම මත වේ. ණයගැතියන්ට ඔවුන්ගෙන් ලැබිය යුතු දෑ පියවීමට මාස දෙකක ණය කාලයක් ලබා දෙන අතර ණයහිමියන්ට මාසයක ණය කාලයක් අවසානයේ ගෙවනු ලබයි. අනෙකුත් වියදම්, ඒවා දරනු ලබන මාසයේදී ම ගෙවනු ලැබේ. මාසිකව රු. 150,000/- ක් බැගින් වූ ක්ෂය වීම් පරිපාලන වියදම් තුල ඇතුළත් ය.

සමාගම වාර්ෂිකව 10% ක පොලී අනුපාතිකයක් යටතේ මාසිකව ගෙවිය යුතු රු. මිලියන 2.4 ක බැංකු ණය මුදලක් ලබා ගත්තේය. ණය මුදල පොලිය ද සමඟ නැවත ගෙවීම ආරම්භ කිරීමට මාස 3 ක සහන කාලයක් ද සමඟ 2015 ජූනි 01 දින බැංකුව විසින් මෙම ණය මුදල ලබා දෙන ලදී. මෙම ණය මුදල අවුරුදු 2 ක් තුලදී සමාන මාසික වාරික වලින් පියවිය යුතුය.

සමාගම සැපයීමේදී මාසයේදී ඔවුන්ගේ පැරණි මෝටර් වාහන වලින් එකක් රු. 1,480,000/- කට විකුණා රු. මිලියන 2.8 ක අළුත් මෝටර් වාහනයක් මිලදී ගැනීමට සැලසුම් කර ඇත. මේ සඳහා ඔක්තෝම්බර් මාසයේදී මුදල් ගෙවිය යුතු වේ. කෙසේවෙතත්, පැරණි වාහනය මිලදී ගැනීමට බලාපොරොත්තු වන ගැණුම්කරු විසින් සම්පූර්ණ මුදල් සැපයීමේදී මාසයේදී පියවීමට පොරොන්දු වී ඇත.

ඔබ විසින්,

- (a) සීමාසහිත ABC සමාගමේ, 2015 ජූලි සිට ඔක්තෝම්බර් දක්වා වන මාස හතර සඳහා මාසික පදනම මත මුදල් අයවැය පිළියෙල කරන්න.
- (b) 2015 ඔක්තෝම්බර් 31 දිනට පහත ශේෂය ගණනය කරන්න.
 - i. අමුද්‍රව්‍ය තොගය
 - ii. ණයගැතියෝ
 - iii. ණයහිමියෝ

10. මධ්‍යම පරිමාණ නිෂ්පාදන සමාගමක් වූ සීමාසහිත SJ සමාගම සාම්ප්‍රදායික අයවැය යාන්ත්‍රණයක් (a traditional budgeting mechanism) අනුගමනය කරයි. එහි කාර්යසාධනය වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා 2015 ජූනි මාසයේ සිට අලෙවිකරණ මෙහෙයුමක් හඳුනාවා දීමට සීමාසහිත SJ සමාගම සැලසුම් කරයි. ඒ අනුව, අලෙවිකරණ මෙහෙයුමෙන් පසු සමාගමේ මූල්‍ය සහ මෙහෙයුම් පරිසරයන්හි පහත සඳහන් වෙනස්කම් සිදුවෙතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

1. සියළුම විකුණුම් ණය පදනම මත තවදුරටත් කරගෙන යාමට සහ සියළුම ණයගැතියන්ට ණය පියවීම සඳහා උපරිම ණය කාලපරිච්ඡේදයක් ලබා දීම.
 2. අළුත් විකුණුම් සඳහා ණයගැතියන්ට දෙනු ලබන ණය පියවීමේ කාල සීමාව මාසයේ සිට මාස දෙක දක්වා දීර්ඝ කිරීම, කෙසේවෙතත් ණය පියවීමේ කාලය දීර්ඝ කිරීම හේතුවෙන් ණයගැතියන්ගෙන් 2% ක් බොල් ණය වනු ඇතැයි අපේක්ෂිතය.
 3. විකුණුම් ඒකක ගණන, මාසිකව 5% කින් වැඩිවනු ඇත.
 4. ජූනි මාසයේ සිට ඊළඟ මාසයේ විකුණුම් වලින් 60% ක් අවසාන තොගයේ පවත්වාගනු ඇත.
 5. ද්‍රව්‍ය, සැපයුම්කරුවන්ගෙන් තත්කාලීනව (Just-in-time) මිලදී ගනු ලබන අතර, ගෙවිය යුතු මුදලින් 50% ක් වීම මාසයේදීම පියවනු ලබන අතර, ශේෂය ඊළඟ මාසයේදී පියවනු ඇත.
 6. අනෙකුත් සියළුම ගෙවීම් (ශ්‍රමය සහ පොදුකාර්යය) සාමාන්‍ය පරිදි ඊළඟ මාසයේදී කරනු ඇත.
 7. 1% ක් වූ විකුණුම් කොමිස්, විකුණන අවස්ථාවේදී ම මුදලින් ගෙවනු ඇත.
- 2015 ජූලි මාසය තුළ රු. 1,100,000/- ක බැංකු ණයක් ලබා ගනු ඇත.
- ඒකක පිරිවැය සහ වෙනත් අදාල මූල්‍ය දත්ත පහත දී ඇත.

	රු.	රු.
විකුණුම් මල		50
(-)විවලය පිරිවැය		
සෘජු ද්‍රව්‍ය (කිලෝග්‍රෑම් 0.5)	18	
සෘජු ශ්‍රමය	12	
විවලය පොදුකාර්යය	10	
මුළු විවලය පිරිවැය		(40)
දායකය		10

වාර්ෂික ස්ථාවර පොදුකාර්යය රු. 2,400,000 ක් වෙතැයි ඇස්තමේන්තු කර ඇති අතර, එම වියදම් දැරීම හා ගෙවීම වර්ෂය තුළ ඒකාකාරීව (evenly) සිදුවනු ඇත. වාර්ෂික ක්ෂය අය කිරීම මුළු ස්ථාවර පොදුකාර්යය වලින් 20% ක් ලෙස ගිණුම්ගත කෙරේ.

2015 මැයි 31 දිනට මූල්‍ය ප්‍රකාශන වලින් උපුටා ගත් ශේෂ පහත සඳහන් පරිදි විය.

	රු.
සෘජු ද්‍රව්‍ය තොගය	153,000
නිම් භාණ්ඩ තොගය (ආන්තික පිරිවැයට)	400,000
ණයගැනියෝ	1,200,000
මුදල්	18,000
උපචිත - ශ්‍රමය හා පොදුකාර්යය	440,000
ණයනිමියෝ	184,000

ඔබ විසින්,

- (a) 2015 මැයි මාසය තුළ විකුණූ ඒකක ප්‍රමාණය ගණනය කරන්න. (ලකුණු 02)
 - (b) 2015 ජූනි, ජූලි සහ අගෝස්තු මාස සඳහා මාසික පදනම මත පහත දැක්වෙන අයවැය පිළියෙල කරන්න.
 - i. විකුණුම් අයවැය (ලකුණු 03)
 - ii. නිෂ්පාදන අයවැය (ලකුණු 03)
 - iii. සෘජු ද්‍රව්‍ය මිලදී ගැනීමේ අයවැය (ලකුණු 03)
 - iv. මුදල් අයවැය (ලකුණු 06)
 - (c) තුලිත ලකුණු ක්‍රමයෙහි (Balanced Scorecard System) දෘෂ්ඨිකෝණ (Perspective) හතර (04) පැහැදිලි කරන්න. ඔබගේ පැහැදිලි කිරීම, එක් එක් දෘෂ්ඨිකෝණයේ කාර්යසාධන මිනුම් (Performance measures) දෙකක් (02) ක් මඟින් තහවුරු කර තිබිය යුතුය. (ලකුණු 06)
- (මුළු ලකුණු 25)**

